

Monumentnummer*: 523612

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 56
E info@cultureelerfgoed.nl

Status rijksmonument
Inschrijving register* 23 februari 2004
Kadaster deel/nr 82936/103

Woonplaats* Gemeente* Provincie*
Heilig Landstichting Berg en Dal Gelderland

Kadastrale gemeente* Sectie* Kadastraal object* Appartement aanduiding Grondperceel
Groesbeek H 2751

Omschrijving**

Complexonderdeel 02

Inleiding

De SYNAGOGE is in opdracht van de Heilig-Land-Stichting in 1935 gebouwd naar ontwerp van P. Gerrits. De plattegrond en de inrichting zijn ontleend aan een kleine sefardische synagoge die Gerrits ter plaatse in de periode 1906-1911 bestudeerde. De indeling wordt bepaald door de situering van de ark, de biema en de vrouwenafdeling; in casu respectievelijk midden in de achtergevel, in het midden van de rechthoekige gebedsruimte en aan de linker zijkant. Dit gebouw is wat betreft type en decoratie verwant aan synagogen uit de periode 300 tot 600 na Christus. De synagoge bevindt zich in het zuidoostelijke deel van het terrein van het huidige Bijbels Openluchtmuseum, en is gesitueerd aan het dorpsplein van het dorpje Nazareth. De synagoge maakt binnen het complex van de Heilig-Land-Stichting onderdeel uit van het thema "verborgen leven van Christus".

Omschrijving

De tegen een flauwe helling gebouwde SYNAGOGE bestaat uit een ommuurde rechthoekige voorhof en een éénlaagse gebedsruimte op rechthoekig grondplan. De gebedsruimte heeft een plat dak met in het midden een kleine koepel. De voorgevel van de gebedsruimte en de frontzijde van de voorhof-ommuring zijn opgetrokken in blokken mergel. De overige gevels van baksteen hebben een onregelmatig metselverband. De rechthoekige vensteropeningen in de regelmatig ingedeelde gevels worden afgesloten door grofmazige 'horren' van houten latten.

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

De voorhof is vanaf het dorpsplein bereikbaar via een toegang met houten deur uiterst rechts in de frontmuur. De ruim twee meter hoge muren van de voorhof zijn aan de binnenzijde leemkleurig gepleisterd en voorzien van een rondgaande muurbank. Als beschutting is boven de banken een met riet en leem gedekt afdak op houten stijlen aangebracht. De trapsgewijs oplopende hof is met keien geplaveid en heeft in het midden een cilindervormige waterput.

De symmetrisch ingedeelde voorgevel van de synagoge heeft uiterst links en rechts een toegang met houten dubbele deur naar de gebedsruimte. De toegangen worden beide afgesloten door een latei met reliëfvoorstellingen: zevenarmige kandelaar en twee rozetten met zespuntige ster (links), slang en twee beesten (rechts). Tussen beide ingangen bevindt zich een stenen muurbank. Het INTERIEUR bestaat uit een rechthoekige ruimte die in drie 'beuken' wordt onderverdeeld door twee rijen van elk drie palen op stenen poeren. Het plafond bestaat uit een balklaag. De linker beuk doet dienst als vrouwengalerij en wordt van de aangrenzende beuk gescheiden door lage houten hekwerken. In de middenbeuk staat de in hout uitgevoerde biema opgesteld: een gesloten achzijdig podium met trap en rondom een bankje, een balustrade met uitgebouwde lezeaar en een fraai gesneden overhuiving. De achterste travee is trapsgewijs opgehoogd. Hier bevindt zich in de achtergevel een boognis met de aan de ark des verbonds herinnerende fraai bewerkte houten kist waarin de wetsrollen worden bewaard. De nis kan worden afgesloten door een aan palen bevestigd voorhangsel van textiel. De wit gepleisterde wanden zijn voorzien van een rood geschilderde plint met aansluitend een zigzaglijst. Aan weerszijden van de ark zijn enkele symbolische decoraties geschilderd: de palmboom, ramshoorn, zevenarmige kandelaar, wierookschep en de vijfpuntige ster.

Waardering

SYNAGOGE uit 1935.

- Van architectuurhistorische waarde als essentieel onderdeel van een verzameling aan de bijbelse geschiedenis ontleende gebouwen en objecten in oosterse stijl (qua ontwerp, materiaalgebruik en/of detaillering), alsmede van bijzonder belang voor het oeuvre van beeldend kunstenaar P. Gerrits. Dit in in- en exterieur vrij gaaf bewaard gebleven onderdeel van een voormalig devotiepark, thans Bijbels Openluchtmuseum, vormt een curiosum binnen de landelijke architectuurgeschiedenis. Het betreft een goed voorbeeld van een reconstructie van een sefardische synagoge uit de periode 300 tot 600 na Christus.
- Van stedenbouwkundige waarde als essentieel onderdeel van het complex Heilig-Land-Stichting dat cultuur- en architectuurhistorisch van nationaal belang is. Het object is van bijzondere betekenis wegens de landschappelijk fraaie situering, welke verbonden is met de aanleg van het complex en de chronologische opbouw van de rondgang over het terrein.
- Van cultuurhistorische waarde als essentieel onderdeel van het complex Heilig-Land-Stichting dat een bijzondere en tevens zeldzame uitdrukking vormt van een religieuze ontwikkeling.

Hoofdcategorie

Cultuur, gezondheid en wetenschap

Subcategorie

Welzijn, kunst en cultuur

Functie

Museum

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument